

bornu ocenjevala. »Dom in Svet« je začel lansko leto ta nedostatek, kolikor je mogel, poravnati. Letos pa so objavili kritiko skoro vsi slovenski listi in vsi ugodno. Tako zanimanje za prvi naš slovstveno-znanstveni zavod priča najbolj, da se Slovenci čim dalje bolj zavedajo, kaj jim je »Slovenska Matica«.

„Postojinsko okrajno glavarstvo.“ Zemljepisni in zgodovinski spis. Spisali in izdali učitelji v okraji. Knjigi pridejan je zemljevid Postojinskega okrajnega glavarstva. V Postojini. Založil in tiskal R. Šeber. 1889. 8°. Str. 238. Cena mehko vezani knjigi 85 kr.; trdo v platno vezani 1 gl. 15 kr.; po pošti 10 kr. več. — Namen in postanek te knjige opisuje nam predgovor. »Povsod po širni domovini naši praznovala se je štiridesetletnica vladanja Njeg. Veličanstva cesarja Fran Josipa I. z nepopisnim veseljem. Slavnost ta bila je povod mnogim ustanovam, mnogim blagim činom, kateri ostanejo stalno zabeleženi v srcih naroda slovenskega. V duhu z raznimi društvi praznovali smo tudi učitelji okraja Postojinskega veseli ta dan. Pridruževali smo se prošnjam zvestih Slovencev po raznih krajih zlate domovine naše ter pošiljali ž njimi vred goreče želje do Najvišjega, da bi še mnogo mnogo let ohranil nam najblazjega vladarja, kar jih premore vesoljni svet. A delovali smo tudi po skromnih svojih močeh, da postavimo mal spomenik tej dóbi. Spomenik ta bodi knjiga, katero sedaj podajemo slavnemu občinstvu in katera je nastala po skupnem delovanji našem.« Vsebinska: I. Postojinski sodnijski okraj. Postojina, Slavina, Košana, Št. Peter, Trnje, Orehek, Sveti Ivan, Št. Mišel, Studeno, Suhorije, Ostrožno brdo. II. Bistriški sodnijski okraj. Trnovo, Knežak, Prem, Zagorje, Podstenje, Vrbovo, Dolenji Zemon, Harije. III. Senožški sodnijski okraj. Senožče, Hrenovice, Ubelsko, Razdrto, Vreme. IV. Vipavski sodnijski okraj. Vipava, Col-Podvelb, Goče, Slap, Vrabče, Št. Vid, Ložice, Podraga, Planina, Budanje, Podkraj, Ustije, Šturija. — I. Entomologija. II. Flora. Statistični pregled Postojinskega okrajnega glavarstva. — To je pregled lepe knjige, katero so podarili slovenski učitelji svojemu narodu v znak goreče udanosti do cesarja. In smemo reči naravnost, da je delo dostojno svojemu namenu in učiteljskemu stanu. Za popisovanjem krajev vrsté se zgodovinski pregledi, opisujejo se cerkve, šole, ljudje in njihove navade, duhovniki in učitelji. Ako pomislimo, kako težko je iz mnogih spisov sestaviti kaj enotnega, moramo priznati vso hvalo nepoznanemu uredniku. H krati pa se ne čudimo, ako tu pa tam pogrešamo popolno doslednost. Podatkov je tukaj res mnogo; veseliti se jih mora zgodovinar in domovinoznanec. Večinoma so spisi mikavni, tu pa tam zabavni. Pisatelji se zanimajo za vse, kar so opazili: tla, podnebje, živalstvo, rastlinstvo, zlasti pridelke poljske, ljudstvo po šegah, navadah in govo-

rici itd., posebno za šolo in cerkev. Omenjati moramo, da veje v knjigi dober duh, duh domoljuben in tudi cerkvi prijazen. Tudi oblika ne zaostaja, marveč dela čast postojinski tiskarni gosp. Šebra. — A omenjam naj kratko še nekatere druge malenkosti. Sicer je vse enako, v kateri vrsti se kaj opisuje, vendar ne vem zakaj se skoro vselej govori prej o šoli, nego o cerkvi. Hiša božja je pač imenitnejši kraj nego šola. Seveda, umevamo lahko, zakaj so nekateri kraji obravnavani dovolj obširno, a drugi neprimerno kratko. N. pr. Planina vipavska obdeluje se obširno, kakor kako zgodovinsko pomenljivo mesto, a Budanji, ki raznašajo slavo in sladkobo vipavskega sadja daleč na okrog, še celih dveh strani niso dobili. Pisava je dovolj dosledna, a ne brez izjem. Male napake utegnejo biti tiskovne pomote: vgladati, iz ceste, sinica (ali ne: senica?); »takrat bivšega c. kr. glavarja«: ako je takrat bil »bivši«, ni bil že več glavar i. dr. Čudna napaka se je vrinila na str. 150, kjer se omenja knjiga Herbersteinova »de rebus Mose«, a knjiga je: »de rebus ... Moscovitarum« t. j. o »Moskovitih« ali Rusih. — Lepo je sicer, da so gg. pisatelji zakrili svoja imena, a natančen zgodovinar, kakor tudi čitatelj, rad izve ime pisatelja, ker mu je porok za resničnost poročila.

Naj mi nikdo ne jemlje teh malenkostnih opazek v zlo, ampak naj bode prepričan, da me je nenavadno razveselila ta knjiga. Naj le dostavim še željo, da bi gg. učitelji še mnogo takih del podali svojemu narodu. Recimo torej s pisatelji: »Potuj, knjižica, iz roke v roko! Pri-poveduj o lepoti domačih tvojih krajev in o dogodkih, izvršivših se na tvojih dragih, ljubljenih nam tléh! — Dvigni prapor našega presvetlega cesarja Fran Josipa I. v proslavo štiridesetletnice slavitnega vladanja Njegovega v nadzdravu: »Viribus unitis! — Z združenimi močmi!«

ČEŠKO SLOVSTVO.

(Piše S. Z-g-c.)

Tudi letos homo poročali o slovstvu vrlih bratov Čehov, seveda ne popolnoma natančno, — kajti češko slovstvo je obširno, bogato in se naglo množi, a list naš je majhen, — vendar pa pravično.

Nedavno so izšle v »poetických besed« štev. XXXVIII. pesmi J. Vrchlickega „Na domácí půdě“. Poslednji dve ali tri leta je začel tudi V. delati na domačem polju. Dasiravno so njegove pesmi vsestransko dovršene in misli vzvišene, vendar čitatelj ne najde v njegovih pesmih one mile prostosti in čistosti duše, nežnosti, katera se prijemlje srca v pesmih S. Čecha. V Vrchlickem se opaža neka trdost in preveč modrovanja, pesmi diše preveč po tujem duhu. On je obšel že vse modroslovne šole. Kakor se razvidi iz nekaterih novejših del, pravi atheist je, in ženska mu je vse. — (Dalje.)

Cena: Za celo leto 2 gl.; za pol leta 1 gl. Uredništvo in upravnništvo je v Marijanišču.

Izdajatelj, lastnik in urednik dr. France Lampe. Tiskala »Katoliška Tiskarna« v Ljubljani.

Stanje ni baš sijajno, vendar se opaža napredek, četudi še neznamenit. Društvo si misli napraviti tudi društveno hišo, vendar tega do sedaj še ne dopušča gmotno stanje. Ni pa, menim, umestna ona misel predsednikova, da bi društvo katerikrat tudi po katero knjigo manj izdalo, samo da se prej napravi hiša. Kaj bi gladnemu trgali kruh od ust, dajmo narodu dobrih in koristnih knjig, katerih tako potrebuje. Hiša že še počaka. »Danica« se bode tiskala v 32.000 iztisih, druge knjige se pa niso še odločile. Vseh členov ima društvo 8325, za 20 več od lani. A društvena imovina šteje 108.778 gl. 13 kr.

Do sedaj ni posebnih novostij na hrvatskem književnem polju. Od novega leta ni izšla nobena knjiga, katera bi bila zanimiv pojav v hrvatskem slovstvu, izšlo je res nekoliko prevodov, največ v »Hrv. biblioteki«, a izmed drugih naj omenim le Harambašičev prevod Tolstojevga velikega romana: »Vojna i mir«, kateri izhaja v snopičih in Badaličev-Shakespeare-ovega: »Koriolan«.

Stari književnik, Dubrovčan Matija Ban, je počel izdajati svoje zbrane spise. To bode ogromna zbirka, katera bode obsegala 25 knjig. Dosedaj je izšla prva knjiga, v kateri so drame: »Mjerima«, »Milenka« in »Dobriča«.

(Dalje.)

ČEŠKO SLOVSTVO.

(Piše S. Z-g-c.)

Slavnega pisatelja in pesnika Svatopluka Čecha, kateri je čitatelj »D. in S.« že od lani znan, izšli sta nedavno dve krasni deli. V zalogi Edv. Valečka so izšle »Nové písně« — poetičkých besed číslo XXXVII. (urednik Jan Neruda), katere so z »jutranjimi pesmimi« neka celota. — V njih se nam rišejo prav pesimistično razne prigodbe iz javnega in zasebnega življenja. V teh pesmih je bolj lirik nego epik, tu sodi in kaže subjektivno sedaj to, sedaj drugo, med tem, ko je bil v prejšnjih delih mirnejši opazovalec. — Drugo najnovejše njegovo

delo je »Nový epochální výlet pana Broučka, tentokrát do XV. století«, ilustriral V. Oliva, v zalogi Topiča v Pragi, zvezek 1—4. — Lani je napisal Čech slično humoristično povest, kjer je poslal Broučka na mesec; toda mnogo zanimivejši in poučnejši je ta izlet v XV. stoletju v Prago. Delo je pisano zelo duhovito, osoljeno z neusahljivim humorjem. Tu je pokazal Čech, da ni samo izvrsten pesnik, nego tudi učenjak. Jedino, kar bi mogli grajati, je, da hvali preveč husitstvo.

Znani Ed. Jelinek je napisal »Slovanské črtý« ze života společenského, literárního a uměleckého. — Salonni biblioteka č. IX. — Tu je trinajst razprav, v katerih se opisuje vse, kar meri na kulturo Slovanskih narodov. Zastopani so Rusi, Poljaki in Hrvati. Pisan je v lahkem slogu, kakoršnega smo pri njem vajeni, razodeva se velika ljubezen do ostalih Slovanov. — V istej biblioteki št. LIX. so izšle J. Konrada, veččega pripovedovalca, »Dalmatinské povídky«. — Na vrlo zanimiv način podaje K. nekoliko lepih slik iz življenja naroda z obrežja jadranskega morja.

V zalogi Topiča sta izšli tudi vrlo zanimivi knjižici: »Vybrané báchorky a národní pohádky Boženy Němcové« in »Národní pohádky a pověsti« K. Jar. Erbena, znamenitega nabiratelja narodnega blaga. Obe knjigi sta okrašeni z lepimi ilustracijami Viktorja Olive. —

Med prvake na češkem parnasu spada i A. Heyduk. »Salonni bibl. št. LXVIII.« je prinesla njegove najnovejše pesmi: »Sípý a paprský« basně. — Poleg ostre satire nahajamo v tej zbirki čvrsto in vzvišeno rodoljubno navdušenost. H. je pravi lirik. Vroča ljubezen do domovine in vera v njeno bodočnost, predočevana s posebno natančnostjo in nežnostjo, očara vsakega. Tu se zrcali cela osebnost Heydukova. — Izdavanje zabavnih spisov J. K. Tyla lepo napreduje, izšel je že dvajseti zvezek. Spisi Tylovi imajo trajno vrednost, človek jih rad vedno čita.

(Dalje.)

Raznoterosti.

Naše slike nam kažejo nekatere jugoslovanske obraze in noše. Sl. 1. in 2. nam kažeta Morlakinja in Morlaka, to je Dalmatince Imoščana (Imoski), po rodu Slovana, ki pa rabi tu in tam italijanščino, zlasti po otokih dalmatinskih. Sl. 3. nam kaže kmeta iz okolice šibenške. Ta okolica je jako zanimiva; okoličani lepega Šibenika se pečajo z ribištvo in vinstvom. Sl. 4. Krivošijanka. Krivošija je iz zadnjih bojev dovolj znana. Sl. 5. in 6. nam predstavljata srbsko nošo. — Slike so povzete iz knjige »Balkan halbinsel«, spisal A. E. Lux, izdal Herder v Freiburgu (ocenjena v našem listu str. 49), čitateljem v veselje, poznavalcem slovanskega juga v presojo.

† Anton Mažuranič, eden izmed prvakov ilirskih preporoditeljev, umrl je dne 18. decembra pr. l. v Zagrebu. Pokojnik se je rodil v Novem

v Vinodolu na Primorskem, kjer je obiskaval prve šole; srednje pa in višje je izvršil v Zagrebu, kjer je postal profesor hrvatskega in latinskega jezika, l. 1861 pa je postal ravnatelj na Reki. Služboval je preko 30 let ter se je, ko je leta 1868 stopil v pokoj, preselil v Zagreb.

Z bratom Ivanom pesnikom, banom hrvatskim, bil je čvrst pristaš Gajev in boritelj za narodne stvari. Gaju je pomagal v »Danici« in v »Novirah«. Pisal je več jezikoslovnih sestavkov, izdaval šolske knjige (»čitanke«). Leta 1859 je izdal prvo hrvatsko slovnico, katero je izdelal na podlagi svoje jezikoslovne razprave »Temelji ilirskoga i latinskoga jezika«; zapazil je edinstvo naglasa v govoru narečja čakavskega in jezika ruskega; priredil je več dubrovniških pesnikov za tisk; v zagrebškem programu je priročil:

ujemamo, naj kaže naša izjava, da se ujemamo z geslom te knjige:

Mož velik je, kdor dela za domovje,

Še večji, kdor se trudi za deželo.

Največji, kdor deluje za človeštvo.

Pristavljam še, da je zunanja oblika čedna, knjižica trdno sešita, cena jako nizka, kar pač tudi mora biti za naše ubožno, a vendar ukaželjno dijaštvo, kateremu jo pa tudi radi priporočamo.

„Duhovna lekarna“ za vse, ki hočejo večno živeti. Izdal dr. E. Müller, škof Linski. Posl. Fr. Zbašnik, župnik. V Ljubljani, 1889. Založila Katol. Bukvarna. Tiskala Katol. Tiskarna. 32°. Str. 110. Cena 20 kr. Slovensčina naj bi bila glajša.

„Pouk, kako si moremo priboriti slovenskih šol na Koroškem.“ Spisal slovenski rodoljub na Koroškem. Založilo uredništvo »Slovenca«. Ljubljana 1889. Tisk »Katoliške Tiskarne« v Ljubljani.

„Domače in tuje živali v podobah.“ Slovenski mladini v pouk in kratek čas popisal Fran Erjavec, c. kr. profesor. Prvi zvezek. Četveronoge živali. — Ta obče znana in priljubljena knjiga je izšla pred kratkim iz tiskarne družbe sv. Mohora v drugem natisu. Tu pa tam je v oblikah malo popravljena, format nekoliko večji. Str. 284. Cena 80 kr.

SRBSKO SLOVSTVO.

(Piše Janko B.)

Krasno napreduje in se razcvita »Matica hrvatska«. Bratje Srbi pa niso srečni s svojo Matico, katera je najstarejša med vsemi slovanskimi (utemeljena že leta 1826), ker le slabo napreduje. Temu slabemu napredku ni vzrok materialno stanje društva, katero je prav sijajno. Celi imetek „Matice srpske“ je štel na koncu leta 1887 487.580 gld. (a sedaj narasel je že do 600.000 gl.), kar je izvestno lepa svota. Menda se Srbi za svojo Matico premalo brigajo, ker je od svojega postanka pa do konca l. 1887 imela samo 699 členov, od katerih je pa že 239 umrlo. Pa tudi Matica sama je slabo urejena, ker sprejema samo utemeljitelje, sprejemati bi morala tudi letne člene, ker je le malokomu možno 50 gld. za svojo Matico položiti. Izdaja vsako leto po štiri knjige „Letopisa Matice srpske“, katerega urejuje A. Hadžić, in v katerem se priobčujejo največ znanstvene in zgodovinske razprave, pa tudi književne ocene. A razun letopisa izdaja tudi po nekoliko knjig: „Knjižnice za narod.“ Če primerjamo ogromni imetek »Matice srpske« in pa knjige, katere ona v svoj narod pošilja, pač bi lahko rekli, da premalo skrbi za prosveto svojega naroda, kateri zelo potrebuje dobrih knjig. Saj dobre knjige so pač glavni namen »Matice srpske«.

Že v 2. šte. »Dom in Svet« a sem z veseljem poročal o novem srbskem listu: „Kolo“, kateri je počel izhajati v Belem gradu. List res lepo napreduje in mislim, da bode mnogo pripomogel, da se utrdijo bratske vezi, katere vežejo južne Slované, posebno pa Srbe in Hrvate. Tudi Hrvati so se začeli v »Kolo« oglaševati, in med drugimi priobčil je v 5. šte. najboljši hrvatski novelist Šandor Gjalski zanimivo sliko

iz življenja: »Nesretnik«. »Kolo« prinaša posebno obilo lepih, nepristranskih ocen, katere so tako koristne slovstvu. Andrej Gavrilović, kateri je lani v »Stražilovu« napisal lepo tragedijo: »Andrija Humski«, začel je v »Kolu« opisovati in ocenjevati našega Prešerna. V predgovoru karal je Srbe, ker jim je Prešeren precej neznan. Res prekrasno opisuje našega pesnika. Srb, kateri bode čital njegovo razpravo, želel bode čitati Prešerna. Gavrilović je preložil in vpletel med razpravo tudi nekoliko Prešernovih pesmij; seveda, te so le nekaj slab odmev izvirnika, ker pesnika, kateri je tako globoko mislil in čutil, je težko prevajati. Zelo nas pa veseli, da so se počeli bratje Srbi tudi za nas zanimati.

Nedavno je izšla v zagrebški knjigarni »Mučnjak i Senfleben« v prav lepi obleki didaktična pesem slavnega pesnika Jovana Sundečića: »Sjetva i Vršitba.« 8°. Str. 65. Cena 40 kr. — Starec Srb Sundečić je prvi oznanjevalec sloga na slovanskem jugu, njegove lepe pesmi bode izdala najbrž še letos »Matica hrvatska«. — Ko se je l. 1860 slavila v Zadru stoletnica slavnega pesnika »Razgovorov ugodnih naroda slovanskega«, prostega dalmatinskega frančiškana Andreja Kačića, izdal se je »Album«, v katerega so se sprejemali umetni in narodni pesmivtvi, in v tem »Albumu« zagledala je prvokrat beli svet didaktična pesem Sundečićeva: »Vršitba.« V »Vršitbi« veje duh vzvišene ideje, sloge in pa prosvete med južnimi Slovani, katero je znal pesnik zaviti v lepo pesniško ogrinjalo. Pesem je lepa, da je malo takih, tu te očara nežna lirika, ondi te hrabri vzvišena himna. Saj je pa pesem tudi ves hrv.-srbski narod lepó sprejel, čitala se je v društvih in solah, deklamovala na javnih zabavah in leta 1861 izšla je v Karlovcu v latinici, a l. 1866 na Cetinju v cirilici. Ko je pesnik leta 1887 zbiral svoje pesmi, da je pošlje »Matici hrv.«, zložil je novo pesem, katera naj bi »Vršitbo« popolnjevala, zložil je »Sjetvo«. »Sjetva« je dostojna »Vršitbe« in v nji se izražuje bolj slovanska misel v obče. Tudi »Sjetva« ima mnogo prekrasnih pesniških mest, pesem teče jako neprisluseno, posebno so pa lepo izražene refleksije. Obe pesmi združujeta se res v eno celoto, ena popolnjuje drugo. A posvetil jo je pesnik z lepo pesmijo vladiki Strossmayerju, zastopniku bratske sloge, katera se završuje takó-le:

»Ta, Strossmajera jednoga samo
Na cielom našem Jugu imámo!«

ČEŠKO SLOVSTVO.

(Piše S. Z-g-c.)

Naznaniti moram, da izhajajo v zalogi Topiča v Pragi zbrani spisi **Vaclava Beneša Trebizskega**. Te dni je izšel zvezek s sedem zelo krasnimi novelami. Vsi spisi izidejo v 15 zvezkih. V. B. Trebizsky je bil duhovnik, mož plemenitega srca in duha, s katerim so takorekoč nadahnena vsa njegova dela. Pisana so v lepem in lahkem slogu.

Pred kratkim je izšel tretji zvezek velikega in za znanost važnega dela dr. Emila Holuba: »**Druga cesta po južni Africi**« v zalogi J. Otto-a v Pragi. Celo delo bode obsegalo 30—35 zvezkov

z 200 podobami. Slavni potovalec pripoveduje zelo živo in zanimivo vse potne zgoode in nezgoode, a razun tega opisuje običaje in življenje onih narodov.

Ottovega naučnega slovnika je izvršen prvi del, obstoječ iz dvajset zvezkov (1000 strani) s 174 slikami v tekstu in 15 barvanimi v prilogi. Stane vezan 8 gold.

Dragocenega dela „**Čechy**“ je izšel V. del: »Hory Orlicke« Al. Jiraseka. — Ruske biblijo-

teke je izšel 1. zvezek (400 strani) in obsega nekatera dela slavnega grofa Leva Tolstoj.

Velezaslužna knjigarna J. Ottova izdaje „**Svato pismo starého a nového zakona**“, z Doréjevimi ilustracijami. Izšlo je več zvezkov; zvezek stane 80 kr.

Na koncu omenjam od Otto-a izdani „**Veliký slovanský kalendař na rok 1889**“, z zelo obsežnim in izbranim gradivom ter mnogimi ilustracijami, vzetimi večidel iz »Zlaté Prahy«.

Raznoterosti.

Vodnikova slavnost v Ljubljani. Dne 30. junija opoldne se bode odkril spomenik Valentinu Vodniku na Valvazorjevem trgu (pred licealnim poslopjem) v Ljubljani. Ob tej priliki se bode vršila obširnejša slavnost in sicer se bode začela že 28. junija zvečer s koncertom na čitalniškem vrtu. Dne 29. junija, na svetega Petra in Pavla dan, bode zjutraj izlet na Rožnik ter tam sv. maša ob 7. uri, dopoldne ogledovanje deželnega muzeja, popoldne sprehod na Grad, zvečer ob 6. uri bodo polagali vence na pesnikov grob in tam tudi peli, zvečer gledališka predstava. V nedeljo 30. junija bode ob polu enajstih sv. maša v cerkvi sv. Jakopa, kjer je Vodnik nekoliko časa kapelanoval, potem omenjeno odkritje, pri katerem bode pelo mnogo (menda nad 300) pevcev kantato, katero je za to priliko zložil na besede g. A. Funtka skladatelj gosp. dr. Benj. Ipavec. Banket, veselica v Šiški — vse to kaže, da bode ta slavnost v veliki meri, na obširni podlagi ter v vabljivi obliki.

Umeva se, da nas ne zanima toliko slavnost ali veselica sama na sebi, pač pa nas zanima slavnost Vodnikova. Vodniku v čast so se sicer prirejevale zadnji čas leto na leto mnogotere slovesnosti, njegovo ime je izmed pesnikov naših skoro da najpopularnejše. Od kod pač to? Vodnik je res delal in storil za narod slovenski veliko, veliko. Trud njegov pa je prišel kot dobro seme na dobra tla. Pesništvo, jezikoslovje, zgodovino — vse je znal porabljati Vodnik, da je vzbujal narod in ga dvigal do samostojnosti. Vse to pa na zdravi podlagi narodovega značaja: trdne vernosti in ljubezni do Boga, močne ter žive ljubezni do naroda. Tako je deloval Vodnik-duhovnik, a vsestransko le z zmernostjo; resnobo je zavijal v prijazno obleko prav narodnega humora. Zato je res Vodnik mož našega naroda, kakor nihče drugi v naši slovstveni zgodovini. Zato smemo naznanjati odkritje njegovega spomenika kot pomemben in vesel dogodek iz naše burne sedanosti.

Pač tu ob spomeniku naj bi mnogi premišljevali trezno, kaj vodi naš narod do sreče in omike! Tu naj bi se mnogi učili, kaj je narodno. Uči pa naj se zlasti naša mnogobrojna srednješolska mladina, ki bo dan na dan imela spomenik pred očmi, na kakšni podlagi naj deluje mož in kako neumorno — požrtvovalno,

da mu stavijo potomci spomenik v priznanje in hvaležnost.

Slavnostni večer. Z veseljem in priznanjem beležimo tu slavnostni dijaški večer, ki so ga priredili dne 3. in 5. junija gojenci tukajšnjega Alojzijevejšča. Priznavanja vredno je, da so imeli prvi dan priliko vdeležiti se dijak. Precéj obširni vspeh se je vrlo izvrševal. Srečni dijaki, ki morejo in hočejo posvetiti svoje mlade in čile moči vzorom našega življenja, vzorom zamejanim iz vede in umetnije.

Podporno društvo za slovenske visokošolce na Dunaju. Društvo obstoji pol leta in že šteje nad 80 udov; med njimi 17 ustanovnikov; drugi udje so redni, poleg teh so podporniki in dobrotniki. Razdelilo se je med prosilce 244 gld. Društvo ima tudi srečko Rudolfove ustanove, ki so jo l. 1884 kupili Dunajski Slovenci ter jo podarili podpornemu društvu. Ustanovne stroške, koleke, tiskovine, poštné znamke itd. poravnal je odbor z 28 gold. iz svojega. — Od slovenskih pokrajin je pristopilo največ udov iz Kranjske, za Kranjsko pride Štajarska. Tudi iz Koroške je pristopilo nekaj udov z 18 gld. Največ udov pa šteje društvo na Nižje Avstrijskem, oziroma na Dunaju in sicer 7 ustanovnikov in 32 drugih udov, skupaj torej 39 udov, ki so vplačali 520 gold. Na šestindvajset prošenj bilo je razdeljenih 244 gld. Prosilci so iz Goriske, Koroške, Kranjske in Štajarske, največ juristov, a tudi mnogo medicincev, filozofov in živinozdravnikov. V mesecu marcu prišel se je odboru zahvalit Koroški Slovenec, ki je ravno dovršil svoje študije, trdeč, da se ima le podpornemu društvu zahvaliti, da je mogel končati svoje nauke, ker ga je ono v najvažnejšem času gnotno podpiralo. Večno hoče biti hvaležen. Obljubil je naseliti se v svoji domovini ter zvesto delovati za svoj narod. — Odbor podpornega društva prosi uljudno za daljno pomoč iz domovine i da bi poverjeništvu blagovolili prevzeti posebno oni, ki so nekaj na Dunaju študirali. Naslov blagajnikov: Gosp. R. Pukl, Wien, VII., Zieglergasse 65.

Svetovni promet. Med najzanimivejše pojave sedanjega sveta moramo šteti velikanski promet, ki se vrši ne samo v posameznih državah, ampak po celem svetu, in veče tako celo človeštvo v ogromno skupino. Človeški um je prav na tem polju dosegel do najkrepkejšega razvoja.

naravnih prizorov in okolic, posebno pa morskega življenja jako zanimivo in verno. Pripovedka pretiskana je iz »Doma i svijeta«.

Druga knjižica, katera je izšla v tej biblioteki, slóve: **„Darovi svijeta“**. Napisal Gjurio Turić (hrv. bibl. štev. 55—57). — 8°, str. 133. C. 45 kr. — Tudi ta pripovedka je pretiskana iz »Doma i svijeta«. Pisatelj nam riše nadarjenega častnika, kateri se je zaradi nekih razmeric povrnil v svoj domači kraj v junaško krajino, brez srca in brez vere v boljšo bodočnost, pozabivši v tujini svojo domačijo in svoj jezik. Vendar po malo postane zopet pravi sin junaške svoje domovine, odpové se vojaški službi, postane uradnik, posveti se povse svojemu narodu, postane svetovalec, učitelj in dobrotnik celi okolici in živi v miru, sreči in zadovoljstvu s svojimi družinico, ljubljeno od prijateljev in od hvaležnega naroda. — Namen knjižice je jako lep, čeravno ni prosta vseh napak, ker na nekaterih mestih je premalo zanimiva, pa tudi karakterizovanje oseb se je pisatelju manj posrečilo.

Pred nekoliko dnevi je izdalo akademsko društvo »Zvonimir« na Dunaju: **„Zvonimir, almanak hrv. omladine za god. 1889“**. — Velika 8°, str. 286. Ta almanak je moral vsakega rodoljuba razveseliti, ker je jasen dokaz, da tudi mladina, katera bode čez nekoliko let stopila na mesto sedanjih književnikov, deluje in se uri na književnem polju. Almanak je res kaj raznovrsten, ima obilo lepih pesmic, pripovedek in razprav in kaže, da imajo nekateri izmed pisateljev mnogo nadarjenosti. Le o nečem moram žalibože tudi z nejevoljo pregovoriti. Med spisi v tem almanaku se nahaja več mest, ki kažejo, da je dotični pisatelj sramožljivost izgubil. Prebirajočemu taka mesta bode malone vsakemu zrelemu čitatelju zalila rudečica lica, kaj pa še kakemu mladeniču ali pa nepokvarjeni deklici. In kdo nam je porok, da »Zvonimira« tudi taki ne bodejo čitali, saj ga je pisala mladina — mladini. Zeló se čudim, da se hočejo nekateri pisatelji s takim pisanjem svojim čitateljem prikupiti. Taki pisatelji ne podajajo spisov, kateri bi čitateljem duha povzdigovali in srce razveseljevali, podajajo jim pa morilnega strupa, kateri uničuje vse, kar je lepo in vzvišeno, in strasti podžiguje. In žalibože se je ta način pisanja že zeló udomačil v hrvatskem slovstvu in širi se od dne do dne.

Razveselila nas je pa zeló knjižica, katero je napisal duhovnik Ignacij Horat: **„Majka Božja Lurdska“**. — 12°, str. 94. C. 10 kr. Malo pred velikonočjo je izšlo te knjižice deset tisoč iztiskov in vsi ti iztiski so se za tri tedne razprodali, kar je najjasnejši dokaz, da se prosti hrvatski narod, kateremu je knjižica pisana, ne brani knjižice, katera mu gódi, katera je v njegovem duhu pisana. Sedaj je izišlo pa drugo povečano izdanje, v katerem je v kratko opisana zgodovina lurske božje poti, a tej zgodovini dodane so nekatere molitvice in pa do trideset

Marijinih pesmij. Izdanje je jako lepo, okrašeno je s slikami in pisano v lahko umevnem jeziku, a prosti narod bode pisatelju izvestno hvaležen za to delce. Taka dela nas učé najbolje, kako je treba pisati za narod.

ČEŠKO SLOVSTVO.

(Piše S. Z-g-c.)

Izmed novejših čeških del omenjam: **„Zlati nebeklič“** uplne modlitby křesťanského katolického náboženství 237. původní vydání. V Praze. Tisk A. Landfrasa syna. Prod. Fr. Wildmann. — Ta knjižica je zeló priljubljena in najbolj razširjena v narodu češkem. Letos je izšla v 237. izdaji in je v več kot milijon izvodih razširjena po narodu, da ga teši in krepi v nadlogi in ga utrjuje v božji Kristovi veri. Razun sv. pisma in knjige Tomaža Kempčana ni dosegla nobena knjižica takega vspeha. Spisal jo je jezuit Jurij Plachý (1606—1669), brat glasovitega J. Plachýa, junaškega branitelja Starega mesta pražkega v tridesetletni vojski proti Švedom. Knjižica obsega vse, kar je katoliškemu kristjanu treba znati in verovati.

Druga znamenita in zanimiva nabožna knjižica je jezuita Josipa Svobode: **„Katolická reformace a Mariánská družina“**. V Brně. Tiskem a nákladem papežské knihtiskárny benediktinův rajhradských. — Na kritičen in strogo objektivnen način nam predočuje učenj redovnik borbo katoliške cerkve nasproti nasilju kalvincev, ki so jej pretili s propastjo, obetajoč si zmago. Da bi se stavili lože v bran njihovemu navalu, združijo se v družbo z imenom »Marijanska družba«. Pisatelj nam podaja tedaj v tem (I.) delu zgodovino te znamenite družbe. Knjižica je pisana učeno in zanimivo.

Znani literarni zgodovinar J. Hanuš je napisal zeló zanimivo kritično studijo **„Božena Němcova v živote i spisech“**. Izdala Matica lidu, ročník XXIII, číslo I. V Praze. 1889. Tu se nam jasno kaže slavna ta narodna pisateljica, in ocenjujejo se njene ne majhne zasluge za češko književnost.

Izšel je prvi zvezek **„Novočeského archiva literárního“**, kateri je počel izdajati vrli pisatelj dr. Fr. Bačkovský. Obsega pa »Rukopis kralodvorský a Zelenohorský« ve světle pravdě podobnem. (1 gld. 60 kr.) Učenj pisatelj je zbral vse, kar je bilo do sedaj za istinitost tega dela pisanega, in ob enem je dal na svetlo mnogo novega in zanimivega o istinitosti teh ostankov. Drugi zvezek bode obsegal »Sebrané básně P. J. Šafaříka a Fr. Palackého« z obširno oceno njunih del.

„Ružné masky“ básně Jar. Vrhlického. V Praze. 1889. — Razun tega je Jar. Vrhlický prevel Ariostov epos »Orlando furioso« in oba dela »Fausta« Goethejevega.

Čehi hitro napredujejo. Bodisi v časopisih, bodisi v knjigah spravljajo na svetlo res veliko berila. Sevéda je naš pregled le skromen.

